

porvorke, u pokladnom teatru Istre i Hrvatskog primorja, u albanskoj narodnoj književnosti, u folklornoj dramatisaciji, u dječjem stvaralaštvu, u »folklornoj« industrijalizaciji, u suvremenim svadbenim običajima srpskog stanovništva u Sarajevu, u ispraćaju sina u vojsku itd.

Ostale teme kongresa bile su: društvena uloga narodnih muzičkih instrumenata (4 referata), narodne sportske igre (6 referata), problemi melografije — vokalne i instrumentalne (2 referata).

I po tematici, i po metodološkom pristupu, i po razini raspravljanja prilozi su veoma raznoliki, ali zanimljivi i korisni.

Ante Nazor

Glasnik Zemaljskog muzeja Bosne i Hercegovine u Sarajevu. Etnologija, Nova serija, Sv. XXXIV, 1979, Odgovorni urednik **Vlajko Palavestra**, Zemaljski muzej Bosne i Hercegovine, Sarajevo 1980, 178 str.

Ovim devedesetim jubilarnim brojem »Glasnika Zemaljskog muzeja u Sarajevu« obilježava se obljetnica znanstvene publikacije u Bosni i Hercegovini — devedeset godina od izlaska prvog broja »Glasnika« i istodobno prvog znanstvenog časopisa. Na stranicama »Glasnika« preko 400 stručnjaka objavilo je svoja istraživanja iz povijesti, arheologije, etnologije, jezika, narodne književnosti i prirodnih nauka obuhvaćajući geologiju, zoologiju i botaniku. Donošeni su i bibliografski pregledi djela o Bosni i Hercegovini.

U ovom je broju objavljeno devet radova. U prvom radu *Nekoliki tragovi balkanskog supstrata u etnogenezi stanovništva Crne Gore i Hercegovine* Špiro Kulišić polazi od konstatacije da o određenom kontinuitetu, kako u saživljavanju, tako i u stapanju, više ili manje poromanjenog starobalkanskog življa i Slavena na teritoriju Hercegovine i Crne Gore, još od vremena slavenskog doseljavanja, svjedoče neki ar-

heološki podaci, zatim brojni toponimi i drugi tragovi u jeziku, kao i antropološka (somatska) historiografska i etnološka istraživanja, koja su prije svega pokazala da je u predrimsko doba na zemljištu Hercegovine, Crne Gore i jednog dijela Albanije glavno stanovništvo sačinjavao »autohtoni ilirski elemenat«, uz jači utjecaj grčke materijalne kulture preko emporija u jadranskom primorju. Autor se ograničio na uži teritorij gdje se toponimi i etnonimi neposrednije podudaraju s plemenskom strukturom i gdje se s više kontinuiteta mogu pratiti balkansko-slavenski etnički odnosi. Posebno se bavi pitanjem tko su bili Špani, a tko Lužani.

Milovan Gavazzi, istražujući dvije stočarske balkanske pojave: *dlage* i *zov pastira stoci* (*trrrrr*), zaključuje da se *dlage* kod južnih Slavena pojavljuju najmanje na dva dosta kontinuirana prostora, gdje označuju cijepanjem ili pritesivanjem napravljene duguljaste daščice što se primjenjuju pri lomovima kostiju, u prvom redu kod slomljenih nogu ovaca: na zapadu po dinarskom etničkom arealu, a na istoku na bugarskom prostoru. U drugom slučaju »potvrde zvučnih zaziva stoci ustima (...) dijelom su još tek putokazi u traganju za daljim potvrđama kod stočara, iz zemalja gdje još nisu potvrđene, a štošta na njih upućuje«. Gavazzi smatra da se radi »o vrlo arhaičnom pastirskom elementu, čemu upravo Balkanski poluotok kao od velike davnine poznati prostor izrazitih stočara može ići u prilog«.

Đenana Buturović piše o muslimanskoj epici u povijesnom razvoju narodne poezije jugoslavenskih naroda i zaključuje da svi u njezinu radu navedeni primjeri potvrđuju da je muslimanska narodna epika »nastala na južnoslavenskoj podlozi, da je imala čvršće zajedničke tokove razvoja s epikom ostalih naroda koji govore srpskohrvatskim jezikom, te da nosi i određena obilježja starije balkanske epske tradicije«, pa se »u historijskom razvoju narodne epike jugoslavenskih naroda (...) pred-

stavlja kao složena i slojevita epska cjelina».

Pregled glavnih tipova narodnih plesova u Bosni i Hercegovini daje Jelena Dopuđa. Razmatrajući plesove iz ovih aspekata : unutrašnji psihološki sadržaj, nekadašnja namjena i funkcije, ritmička rečenica — fraza u plesnoj cjelini, stil plesanja, oblici — forme u širem smislu..., Dopuđa određuje kojim vrstama, grupama i tipovima plesovi pripadaju. Rad je ilustriran s dvanaest fotografija i šezdesetak početnih ritmova plesnih fraza uz naznake naziva plesa i mjesta gdje je zabilježen.

Cvjetko Rihtman piše o Katarini Lukić — narodnoj pjevačici iz Bešenova (rođena 1896, nakon prvog svjetskog rata živi u Sapcu). Iz njezina bogatog repertoara Rihtman izdvaja i prikazuje stariji, po njegovu mišljenju najzanimljiviji sloj: pjesme koje su uže vezane za život i običaje sredine u kojoj je ona odrasla i pjesme u kojima se najjasnije očituju zajednička i posebna obilježja ove srijemske tradicije u odnosu na tradicijsku glazbu naroda Bosne i Hercegovine.

U radu *Od usmenog pripovijedanja do objavljene pripovijetke* Maja Bošković-Stulli ističe da živa usmena riječ postaje sve važnija za pisa-

nu književnost. Za važnost autentičnih tekstova usmenih pripovijedanja počinje se folkloristika zanimati ne samo na svoj otprije poznat i veoma zaslužan tradicionalan način nego sada i iz žarišta onih teorijskih onijentacija koje su zbog konteksta i izvedbe bile spremne da gotovo zaborave na tekst pripovijetke.

O tradicionalnim narodnim običajima dinarskog stanovništva u mikrorajonima Površ kod Trebinja u istočnoj i Rakitno kod Posušja u zapadnoj Hercegovini piše Radmila Kajmaković. Oba su područja, što se narodnih običaja tiče, gotovo nepoznata u etnološkoj literaturi i arhivskoj građi.

Astrid Bugarski prikazuje narodno graditeljstvo Zmijanja. U prvom dijelu prati razvoj i karakteristike stambenih zgrada Zmijanja (najstariji podaci o stambenim zgradama, starije, novije, suvremene i pomoćne stambene zgrade). U drugom dijelu riječ je o razvoju i karakteristikama gospodarskih zgrada Zmijanja (za sitnu, odnosno krupnu stoku).

U posljednjem prilogu Smilja Ljubičić dala je bibliografiju radova (274 navoda) objavljenih od 1953. do 1978. u »Glasniku Zemaljskog muzeja«.

Ante Nazor